

С. Н. Грипич
Л. М. Буравкова

Науково-дослідницька діяльність студентів

Навчальний посібник

*За загальною редакцією
С. Н. Грипич*

**Кондор
Київ-2021**

УДК 001.8 (075.8)
Г85

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 3 від 25.03.2021 р.)*

Рецензенти:

В. В. Дьоміна – доктор педагогічних наук, в. о. завідувача кафедри англійської філології Національного університету біоресурсів і природокористування України;

О. Б. Петренко – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики виховання РДГУ;

Р. Л. Соичук – доктор педагогічних наук, завідувачка кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ.

Грипич С. Н.

Науково-дослідницька діяльність студентів : навч. посіб. / С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова ; за заг. ред. С. Н. Грипич. – Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. – 290 с.

У навчальному посібнику розглядаються питання, пов'язані з організацією та методикою науково-дослідницької діяльності студентів, академічної доброчесності та академічного письма, а також містяться рекомендації щодо оформлення результатів їх наукових кваліфікаційних робіт. Посібник містить матеріали про нові вимоги до оформлення науково-дослідницьких робіт студентів; основні правила бібліографічних посилань та цитувань, складання та розміщення їх в кваліфікаційних роботах та оформлення бібліографічних описів у списках використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Навчальний посібник розрахований на широке коло студентів, аспірантів, молодих науковців та всіх, хто цікавиться питаннями науково-дослідницької діяльності у закладах вищої освіти.

УДК 001.8 (075.8)
© Грипич С.Н., Буравкова Л.М., 2021
© Видавничий дім «Кондор», 2021

ПЕРЕДМОВА

Науково-дослідницька робота – одна з пріоритетних сфер людської діяльності, важливий чинник удосконалення теоретичної, загальнопрофесійної, спеціальної підготовки майбутніх фахівців. Розширення наукового світогляду, формування навичок наукового дослідження, вивчення, узагальнення і поширення передового практичного досвіду всебічно готує студентів до науково-практичної діяльності після закінчення закладу вищої освіти (ЗВО). Сучасна система освітньої та наукової діяльності у ЗВО є особистісно-зорієнтованою, тобто спрямованою на виховання наукової культури особистості з максимально можливою індивідуалізацією. Це створює умови для саморозвитку, утвердження професійної етики, сприяє формуванню у студентів науково-дослідницьких умінь, залучаючи їх до активної самостійної наукової діяльності.

У закладах вищої освіти склалася система науково-дослідницької роботи (НДР) студентів як складової професійної підготовки, спрямованої на формування і реалізацію творчих здібностей майбутніх фахівців. НДР є обов'язковою на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях. Вона формує науковий світогляд, сприяючи опануванню методології та методів наукового пошуку. Її ефективність залежить від скоординованості всіх компонентів системи професійної підготовки, спрямованості мотиваційної сфери студентів на дослідницький пошук з першого до випускного курсу, особистісно-діяльнісного підходу до навчання, дотримання академічної доброчесності та оволодіння навичками академічного письма. Науково-дослідницька діяльність (НДД) студентів здійснюється поетапно: від курсу до курсу з поступовим зростанням обсягу і складності набутих ними знань, умінь, навичок у

процесі виконання наукової роботи. Вона забезпечує вирішення таких завдань: формування наукового світогляду та оволодіння методами наукового дослідження, розширення наукової ерудиції майбутніх фахівців, розвиток нахилів до пошукової дослідницької діяльності, прищеплення умінь та навичок самостійної НДД. У закладах вищої освіти розробляються спеціальні програми підготовки майбутніх фахівців до дослідницької діяльності та документи щодо дотримання академічної доброчесності. Зміст їх полягає в тому, щоб упродовж навчання студенти мали можливість оволодіти на практиці найбільш важливими прийомами і методами наукового дослідження: аналізувати наукову літературу, готувати реферати з актуальних проблем, виступати з доповідями, проводити спостереження, анкетування, тестування, брати інтерв'ю, давати оцінку науковим здобуткам, вивчати, узагальнювати, описувати прогресивний досвід, організовувати та проводити дослідницьку роботу.

Особливе місце відводиться підготовці рефератів, освітньо-наукових (курсівих) та кваліфікаційних дипломних (бакалаврських та магістерських) робіт. Студенти перших курсів ознайомлюються з науковими напрямами роботи кафедр, готують реферати, виступають з доповідями і повідомленнями на семінарських та практичних заняттях, беруть участь у роботі наукових студентських гуртків, конференцій. Початкові етапи набуття наукового досвіду передбачають ознайомлення майбутніх фахівців з окремими прийомами, методами, видами наукових досліджень, основними поняттями наукового апарату, правилами підбору потрібної інформації та підготовки доповідей, рефератів тощо. В процесі цієї діяльності у студентів формуються вміння працювати в бібліотеках, користуватися різноманітними інформаційно-

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Розділ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	10
1.1. Загальна характеристика науково-дослідницької роботи студентів	13
1.2. Структура та етапи науково-дослідницької діяльності студентів	17
1.3. Об'єкт та предмет наукового дослідження	22
1.4. Мета і завдання наукового дослідження	24
1.5. Методи дослідження та їх класифікація	28
Питання для самоконтролю	51
Розділ 2. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ	53
2.1. Проблеми академічної доброчесності у закладах вищої освіти	53
2.2. Проєкт Сприяння академічній доброчесності в Україні = Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project (SAIUP)	60
2.3. Проблеми плагіату у наукових роботах	64
2.4. Використання антиплагіатних систем та програм для забезпечення академічної доброчесності	74
Питання для самоконтролю	85
Розділ 3. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ	86
3.1. Реферат	86
3.2. Курсова робота	87
3.3. Кваліфікаційна дипломна (бакалаврська) робота	89
3.4. Кваліфікаційна дипломна (магістерська) робота	91
Питання для самоконтролю	96

Розділ 4. ВИМОГИ ДО ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ	97
Питання для самоконтролю	100
Розділ 5. АНАЛІТИЧНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ	101
5.1. Нумерація	101
5.2. Ілюстрації	103
5.3. Таблиці	105
5.4. Формули	107
5.5. Цитування та посилання на використані джерела ..	109
Бібліографічне посилання (загальні правила складання) <i>відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», запровадженого в дію в Україні 01.07.2016 .....</i>	<i>112</i>
Види бібліографічних посилань та правила їх складання	113
<i>Внутрішньотекстове бібліографічне посилання .....</i>	<i>114</i>
<i>Підрядкове бібліографічне посилання .....</i>	<i>115</i>
<i>Позатекстове бібліографічне посилання.....</i>	<i>117</i>
<i>Повторне бібліографічне посилання.....</i>	<i>121</i>
<i>Комплексне посилання .....</i>	<i>127</i>
Особливості складання бібліографічного посилання на електронний ресурс	128
Особливості складання бібліографічного посилання на архівний документ	133
5.6. Скорочення слів і словосполучень	138

5.7. Оформлення списку використаних джерел	139
5.8. Вимоги до бібліографічного опису використаних джерел.....	144
Особливості оформлення бібліографічних описів у списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015. <i>«Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»</i>	151
5.9. Оформлення додатків	153
Питання для самоконтролю	154
ДОДАТКИ	155
Додаток А. Зразок титульного аркуша кваліфікаційної дипломної (бакалаврської та магістерської) роботи.....	156
Додаток Б. Зразок оформлення змісту кваліфікаційної дипломної (бакалаврської та магістерської) роботи.....	157
Додаток В. Приклади оформлення бібліографічних описів у списках використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015. <i>«Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»</i>	158
Глосарій основних понять і термінів.....	169
Корисні Інтернет-посилання на допомогу науково-дослідницькій діяльності	263
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	265

Навчальне видання

С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
СТУДЕНТІВ**

Навчальний посібник

*За загальною редакцією
С. Н. Грипич*